

Paradigme de Programare

Conf. dr. ing. Andrei Olaru

andrei.olaru@cs.pub.ro | cs@andreiolaru.ro
Departamentul de Calculatoare

2018

Cursul 5

Evaluare leneșă în Racket

Întârzierea evaluării

Exemplu

Să se implementeze funcția **nestrictă** *prod*, astfel încât al doilea parametru să fie evaluat doar dacă primul este *true*:

- $prod(F, y) = 0$
- $prod(T, y) = y(y + 1)$

Dar, evaluarea parametrului *y* al funcției să se facă numai o singură dată.

· Problema de rezolvat: evaluarea **la cerere**.


```
1 (define prod
2   (lambda (x y)
3     (if x (* y (+ y 1)) 0)))
4
5 (define test
6   (lambda (x)
7     (let ((y 5))
8       (prod x (and (display "y ") y))))))
9 (test #f)
10 (test #t)
```

Output: y 0 | y 30

- Implementarea nu respectă **specificația**, deoarece **ambii** parametri sunt evaluați în momentul aplicării

Varianta 2

Încercare → quote & eval

```
1 (define prod
2   (lambda (x y)
3     (if x (* (eval y) (+ (eval y) 1)) 0)))
4
5 (define test
6   (lambda (x)
7     (let ((y 5))
8       (prod x (quote (and (display "y ") y))))))
9 (test #f)
10 (test #t)
```

Output:


```
1 (define prod
2   (lambda (x y)
3     (if x (* (eval y) (+ (eval y) 1)) 0)))
4
5 (define test
6   (lambda (x)
7     (let ((y 5))
8       (prod x (quote (and (display "y ") y))))))
9 (test #f)
10 (test #t)
```

Output: 0 | y undefined

- x = #f → comportament corect: y neevaluat
- x = #t → **eroare**: quote **nu** salvează **contextul**

+ **Context computațional** Contextul computațional al unui punct P , dintr-un program, la momentul t , este mulțimea variabilelor ale căror domenii de vizibilitate îl conțin pe P , la momentul t .

- Legare **statică** → mulțimea variabilelor care îl conțin pe P în domeniul **lexical** de vizibilitate
- Legare **dinamică** → mulțimea variabilelor definite cel mai recent, la momentul t , și referite din P

Ex | Exemplu Ce variabile locale conține contextul computațional al punctului P ?

```
1 (lambda (x y)
2   (lambda (z)
3     (let ((x (car y)))
4       ; ..P..)))
```


Ex | Exemplu Ce variabile locale conține contextul computațional al punctului P ?

```
1 (lambda (x y)
2   (lambda (z)
3     (let ((x (car y)))
4       ; ..P..)))
```


+ **Închidere funcțională:** funcție care își salvează **contextul**, pe care îl va folosi, în momentul **aplicării**, pentru evaluarea corpului.

· **Notăție:** închiderea funcției f în contextul $C \rightarrow \langle f; C \rangle$

Ex | Exemplu

$\langle \lambda x.z; \{z \leftarrow 2\} \rangle$


```
1 (define prod
2   (lambda (x y)
3     (if x (* (y) (+ (y) 1)) 0))) ; (y)
4
5 (define test
6   (lambda (x)
7     (let ((y 5))
8       (prod x
9         (lambda () (and (display "y ") y))))))
10 (test #f)
11 (test #t)
```

Output: 0 | y y 30

- Comportament corect: y evaluat **la cerere** (deci leneș)
- $x = \#t \rightarrow y$ evaluat de 2 ori \rightarrow **ineficient**

Varianta 4

Promisiuni: delay & force

```
1 (define prod
2   (lambda (x y)
3     (if x (* (force y) (+ (force y) 1)) 0)))
4
5 (define test
6   (lambda (x)
7     (let ((y 5))
8       (prod x
9         (delay (and (display "y ") y))))))
10 (test #f)
11 (test #t)
```

Output:


```
1 (define prod
2   (lambda (x y)
3     (if x (* (force y) (+ (force y) 1)) 0)))
4
5 (define test
6   (lambda (x)
7     (let ((y 5))
8       (prod x
9         (delay (and (display "y ") y))))))
10 (test #f)
11 (test #t)
```

Output: 0 | y 30

- Rezultat corect: y evaluat **la cerere**, o **singură dată**
→ **evaluare leneșă** *eficientă*

- Rezultatul încă **neevaluat** al unei expresii
- Valori de **prim rang** în limbaj
- `delay`
 - construiește o promisiune;
 - funcție nestructă.
- `force`
 - forțează respectarea unei promisiuni, evaluând expresia doar la **prima** aplicare, și **salvându-i** valoarea;
 - Începând cu a doua invocare, întoarce, direct, valoarea **memorată**.

- Salvarea **contextului computațional** al expresiei a cărei evaluare este întârziată și evaluarea ei ulterioară în **acel** context → asemănător cu închiderile funcționale.
- Salvarea **rezultatului** primei evaluări a expresiei.
- **Distingerea** primei forțări de celelalte →

- Salvarea **contextului computațional** al expresiei a cărei evaluare este întârziată și evaluarea ei ulterioară în **acel** context → asemănător cu închiderile funcționale.
- Salvarea **rezultatului** primei evaluări a expresiei.
- **Distingerea** primei forțări de celelalte → **efect lateral**, dar acceptabil din moment ce legările se fac static – nu pot exista valori care se schimbă *între timp*.

Evaluare întârziată

Abstractizare a implementării cu **promisiuni**

Ex) Continuare a exemplului cu funcția prod

```
1 (define-syntax-rule (pack expr) (delay expr))
2
3 (define unpack force)
4
5 (define prod (lambda (x y)
6   (if x (* (unpack y) (+ (unpack y) 1)) 0)))
7 (define test (lambda (x)
8   (let ((y 5))
9     (prod x (pack (and (display "y ") y)))))))
```

· utilizarea nu depinde de implementare (am definit funcțiile pack și unpack care **abstractizează** implementarea concretă a evaluării întârziate.

Ex) Continuare a exemplului cu funcția prod

```
1 (define-syntax-rule (pack expr) (lambda () expr) )
2
3 (define unpack (lambda (p) (p)))
4
5 (define prod (lambda (x y)
6   (if x (* (unpack y) (+ (unpack y) 1)) 0)))
7 (define test (lambda (x)
8   (let ((y 5))
9     (prod x (pack (and (display "y␣") y)))) )))
```

· utilizarea nu depinde de implementare (același cod ca și anterior, altă implementare a funcționalității de evaluare întârziată, acum mai puțin eficientă).

Fluxuri

Ex | Determinați suma numerelor pare¹ din intervalul $[a, b]$.

```
1 (define even-sum-iter ; varianta 1
2   (lambda (a b)
3     (let iter ((n a)
4               (sum 0))
5       (cond ((> n b) sum)
6             ((even? n) (iter (+ n 1) (+ sum n)))
7             (else (iter (+ n 1) sum))))))
8
9
10 (define even-sum-lists ; varianta 2
11   (lambda (a b)
12     (foldl + 0 (filter even? (interval a b)))))
```

¹stă pentru o verificare potențial mai complexă, e.g. numere prime

- Varianta 1 – iterativă (d.p.d.v. proces):
 - **eficientă**, datorită spațiului suplimentar constant;
 - **ne-elegantă** → trebuie să implementăm generarea numerelor.
- Varianta 2 – folosește liste:
 - **ineficientă**, datorită spațiului posibil mare, ocupat la un moment dat – toate numerele din intervalul $[a, b]$.
 - **elegantă** și concisă;
- Cum **îmbinăm** avantajele celor 2 abordări? Putem stoca **procesul** fără a stoca **rezultatul** procesului?

- Varianta 1 – iterativă (d.p.d.v. proces):
 - **eficientă**, datorită spațiului suplimentar constant;
 - **ne-elegantă** → trebuie să implementăm generarea numerelor.
- Varianta 2 – folosește liste:
 - **ineficientă**, datorită spațiului posibil mare, ocupat la un moment dat – toate numerele din intervalul $[a, b]$.
 - **elegantă** și concisă;
- Cum **îmbinăm** avantajele celor 2 abordări? Putem stoca **procesul** fără a stoca **rezultatul** procesului?

Fluxuri

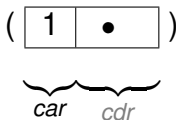
- Secvențe construite **parțial**, extinse la cerere, ce creează **iluzia** completitudinii structurii;
- Îmbinarea **eleganței** manipulării listelor cu **eficiența** calculului incremental;
- Bariera de abstractizare:
 - componentele **listelor** evaluate la **construcție** (`cons`)
 - componentele **fluxurilor** evaluate la **selecție** (`cdr`)
- Construcție și utilizare:
 - **separate** la nivel conceptual → **modularitate**;
 - **întrepătrunse** la nivel de proces (utilizarea necesită construcția concretă).

- o listă este o **pereche**;
- explorarea listei se face prin operatorii `car` – primul element – și `cdr` – **restul** listei;
- am dori să **generăm** `cdr` algoritmic, dar **la cerere**.

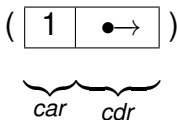

- o listă este o **pereche**;
- explorarea listei se face prin operatorii `car` – primul element – și `cdr` – **restul** listei;
- am dori să **generăm** `cdr` algoritmic, dar **la cerere**.

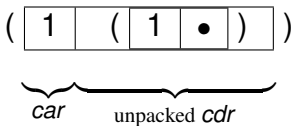

- o listă este o **pereche**;
- explorarea listei se face prin operatorii `car` – primul element – și `cdr` – **restul** listei;
- am dori să **generăm** `cdr` algoritmic, dar **la cerere**.

- o listă este o **pereche**;
- explorarea listei se face prin operatorii `car` – primul element – și `cdr` – **restul** listei;
- am dori să **generăm** `cdr` algoritmic, dar **la cerere**.

- cons, car, cdr, nil, null?

```
1 (define-macro stream-cons (lambda (head tail)
2   '(cons ,head (pack ,tail))))
3
4 (define stream-car car)
5
6 (define stream-cdr (lambda (s)
7   (unpack (cdr s))))
8
9 (define stream-nil '())
10
11 (define stream-null? null?)
```


- Definiție cu închideri:

```
(define ones (lambda ()(cons 1 (lambda ()(ones))))))
```

- Definiție cu fluxuri:

```
1 (define ones (stream-cons 1 ones))  
2 (stream-take 5 ones) ; (1 1 1 1 1)
```

- Definiție cu promisiuni:

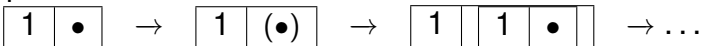
```
(define ones (delay (cons 1 ones)))
```

Fluxuri – Exemple

Flux de numere 1 – discuție

- Ca proces:

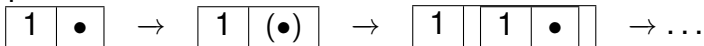

Fluxuri – Exemple

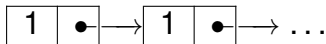
Flux de numere 1 – discuție

- Ca proces:

- Structural:

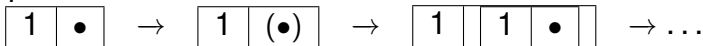

Fluxuri – Exemple

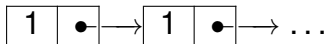
Flux de numere 1 – discuție

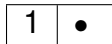
- Ca proces:

- Structural:

- Extinderea se realizează în spațiu constant:

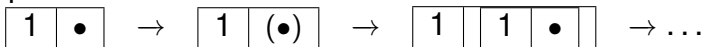

Fluxuri – Exemple

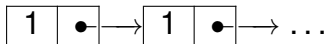
Flux de numere 1 – discuție

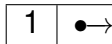
- Ca proces:

- Structural:

- Extinderea se realizează în spațiu constant:

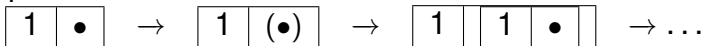

Fluxuri – Exemple

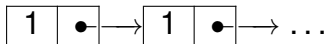
Flux de numere 1 – discuție

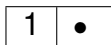
- Ca proces:

- Structural:

- Extinderea se realizează în spațiu constant:

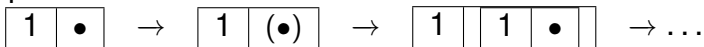

Fluxuri – Exemple

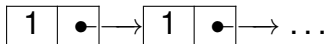
Flux de numere 1 – discuție

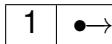
- Ca proces:

- Structural:

- Extinderea se realizează în spațiu constant:

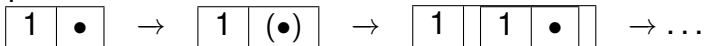

Fluxuri – Exemple

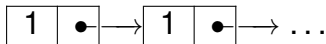
Flux de numere 1 – discuție

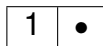
- Ca proces:

- Structural:

- Extinderea se realizează în spațiu constant:


```
1 (define naturals-from (lambda (n)
2   (stream-cons n (naturals-from (+ n 1)))))
3
4 (define naturals (naturals-from 0))

1 (define naturals
2   (stream-cons 0
3     (stream-zip-with + ones naturals)))
```

· Atenție:

- Închideri: multiple parcurgeri ale fluxului determină **reevaluarea** porțiunilor deja explorate.
- Promisiuni: parcurgerea fluxului determină evaluarea **dincolo** de porțiunile deja explorate.

Fluxul numerelor pare

În două variante


```
1 (define even-naturals
2   (stream-filter even? naturals))
3
4 (define even-naturals
5   (stream-zip-with + naturals naturals))
```


- Ciurul lui **Eratostene**.
- Pornim de la fluxul numerelor **naturale**, începând cu 2.
- Elementul **curent** din fluxul inițial aparține fluxului numerelor prime.
- **Restul** fluxului generat se obține
 - eliminând **multiplii** elementului curent din fluxul inițial;
 - continuând procesul de **filtrare**, cu elementul următor.


```
1 (define sieve (lambda (s)
2   (if (stream-null? s) s
3     (stream-cons (stream-car s)
4       (sieve (stream-filter
5         (lambda (n) (not (zero?
6           (remainder n (stream-car s))))))
7       (stream-cdr s)
8     )))
9 )))
10
11 (define primes (sieve (naturals-from 2)))
```

Căutare leneșă în spațiul stărilor

+ **Spațiul stărilor unei probleme** Mulțimea configurațiilor valide din universul problemei.

Exemplu

Fie problema Pal_n : *Să se determine palindroamele de lungime cel puțin n , ce se pot forma cu elementele unui alfabet fixat.*

Stările problemei → **toate** șirurile generabile cu elementele alfabetului respectiv.

Specificarea unei probleme

Aplicație pe Pal_n

- Starea **inițială**: șirul vid
- Operatorii de generare a stărilor **succesor** ale unei stări: inserarea unui caracter la începutul unui șir dat
- Operatorul de verificare a proprietății de **scop** a unei stări: palindrom

- Spațiul stărilor ca **graf**:
 - noduri: **stări**
 - muchii (orientate): **transformări** ale stărilor în stări succesori
- Posibile strategii de **căutare**:
 - lățime: **completă** și optimală
 - adâncime: **incompletă** și suboptimală


```
1 (define breadth-search-goal
2   (lambda (init expand goal?)
3     (letrec ((search (lambda (states)
4       (if (null? states) '()
5         (let ((state (car states)) (states (cdr
6           states))))
7         (if (goal? state) state
8           (search (append states (expand state))))
9       (search (list init))))))
```

- Generarea unei **singure** soluții
- Cum le obținem pe **celelalte**, mai ales dacă spațiul e **infini**t?


```
1 (define lazy-breadth-search (lambda (init expand)
2   (letrec ((search (lambda (states)
3     (if (stream-null? states) states
4       (let ((state (stream-car states))
5           (states (stream-cdr states)))
6         (stream-cons state
7           (search (stream-append states
8             (expand state))))
9       ))))))
10 (search (stream-cons init stream-nil))
11 )))
```



```
1 (define lazy-breadth-search-goal
2   (lambda (init expand goal?)
3     (stream-filter goal?
4       (lazy-breadth-search init expand)))
5 ))
```

- Nivel înalt, conceptual: **separare** între explorarea spațiului și identificarea stărilor *scop*.
- Nivel scăzut, al instrucțiunilor: **întrepătrunderea** celor două aspecte.
- Aplicații:
 - Palindroame
 - Problema regiilor

- Evaluare întârziată → variante de implementare
- Fluxuri → implementare și utilizări
- Căutare într-un spațiu infinit